

Generalna proba

Noć je bila baš tamna, siloviti naleti vetra smenjivali su se sa brzim udarima vode tako zlokobno da se činilo da će probiti krovove. Montalbano se upravo vratio kući umoran od celodnevnog posla, teškog i pre svega zamornog za glavu. Otvorio je staklena vrata koja su izlazila na verandicu: more je progutalo plažu i skoro je dodirivalo kuću. Ne, nije bilo teško, samo se trebalo istuširati i leći u krevet s knjigom. Da, ali s kojom? Za biranje knjige s kojom bi proveo noć deleći krevet i zadnje misli bio je spreman da izgubi i ceo sat. Prvo, tu je bio izbor žanra, najprikladniji večernjem raspoloženju. Neka istorijska studija o događajima stoleća? Idemo redom: sa svim promenama mode, dešavalo se da naletiš na nekoga ko je pričao kako je Hitler bio u stvari jevrejski plaćenik, koji je od Jevreja načinio žrtve koje je ceo svet sažaljevao. Onda te uhvati nervoza i oka ne sklopiš. Krimiće? Da, ali koje vrste? Možda je slučajno bio upućen na jedan od onih engleskih, čiji bi autor mogla biti žena, u kojima je sve napravljeno da ti zamrsi duševna stanja, što te ipak posle tri strane umori. Pružio je ruku da uzme jedan koji još nije čitao i u tom trenutku zazvoni telefon. Bože! Zaboravio je da telefonira Liviji, sigurno ona zove, zabrinuta. Podigao je slušalicu.

„Alo? Da li je to kuća komesara Montalbana?“

„Da, ko je?“

„Ja sam, Đenko Oracio.“

I šta je hteo Đenko Oracio, sedamdesetogodišnjak koji je obijao kuće? Montalbanu je taj lopov, koji u svom životu nije nikad napravio neko nasilno delo, bio simpatičan, a ovaj je tu simpatiju osećao.

„Šta ima, Ora?“¹

„Moramo popričati, gospo'ine.“

„Je li nešto ozbiljno?“

„Gospo'ine, ne bi' to znao da objasnim. Stvar je neobična, nisam pametan. Ali za vas je bolje da to znate.“

„Hoćeš li da dođeš kod mene?“

„Da, gospo'ine.“

„A kako ćeš doći?“

¹ Ora, familijarno od Oracio (Prim. prev.)

„Biciklom.“

„Biciklom? Na stranu to što ćeš zakačiti zapaljenje pluća, ali dok stigneš ovamo, biće već jutro.“

„Šta ćemo onda?“

„Odakle me zoveš?“

„Iz govornice blizu spomenika palima.“

„Sačekaj me tu, ali se skloni. Palim kola i za četvrt sata stižem. Čekaj me.“

Stigao je malo kasnije nego što je predvideo jer mu, pre nego što je izašao, pade na pamet divna zamisao: da napuni termos vrućom kafom. Pošto je seo pored komesara u kola, Oracio Đenko je iskapio celu plastičnu čašu.

„Nazimio sam se.“

Coknuo je jezikom, blaženo.

„A sad bi legla jedna dobra cigareta.“

Montalbano mu pruži kutiju, pripali mu cigaretu.

„Još nešto? Ora, namamio si me čak ovamo jer si imao želju za kafom i cigaretom?“

„Komesa², noćas sam bio u krađi.“

„Uhapsiću te.“

„Komesa, da se ispravim: noćas sam imao nameru da idem da kradem.“

„Predomislio si se?“

„Da, gospo'ine.“

„A zašto?“

„Sad ću ti ispričati. Do pre neku godinu radio sam po vikendicama na obali mora, dok su vlasnici bili odsutni zbog ružnog vremena. Sad su se stvari promenile.“

„U kom smislu?“

„Kuće nisu više nenastanjene. Sada tamo čak i zimi ima naroda, mnogi automobilom idu kuda im se prohte. I tako je za mene postalo isto da li pelješim u varoši ili po vikendicama.“

„Gde si noćas bio?“

² Komesa, skraćeno od mилоšte za komesara (Prim. prev.)

„Ovde, u varoši. Znete li gde je mehaničarska radionica Đuđua Loreta koji popravlja kola?“

„Ona na putu za Vilazetu? Da.“

„Iznad te radionice se nalaze dva stana.“

„Ali to su sirotinjske kuće! Šta tu kradeš? Dotrajali crno-beli televizor?“

„Komesa, izvin'te me, a znate li ko stanuje tu, u jednom od ta dva stana? Tanino Braćeri tu stanuje! Vi ga sigurno znate.“

I te kako ga je znao, Tanina Braćerija! Pedesetogodišnjak, napravljen od sto kila govana i užegle slanine. U poređenju sa njim utovljeni krmak za klanje može izgledati kao porcelanska figurica, kao maneken. Jedan pokvareni zelenaš za koga se govorilo da ponekad naplaćuje u naturi, od dečaka ili devojčica – pol za njega nije bio važan – od nesrećne dece svojih dužnika. Montalbano nikad nije uspeo da ga se dočepa, što bi uradio sa zadovoljstvom, jer dojave nikad nisu bile tačne. Ideja koja je pala na pamet Oraciju Đenku, da ide da krade u kuću Tanina Braćerija, imala je bezuslovno odobravanje čuvara reda i zakona, komesara Salva Montalbana.

„A zašto to nisi uradio? Da si to uradio, ne bih te uhapsio.“

„Znao sam da Tanino ide na spavanje svake noći tačno u deset. U drugom stanu, na tom istom odmorištu, stanuje jedan par staraca, koji nikada ne izlaze na ulicu. Vode povučeni život. Dva penzionera, muž i žena. Prezivaju se Di Đovani. Zbog toga sam išao spokojan, a i zato što sam znao da se Tonino kljuka sedativima da bi zaspao. Stigao sam ispred mehaničarske radionice, malo sačekao, po ovakvom vremenu nije prošla ni živa duša, otvorio ulazna vrata pored radionice i brzo ušao. Stepenište je bilo u mraku. Upalio sam bateriju i popeo se veoma polako. Na odmorištu sam izvukao alat. Opazio sam da su vrata Di Đovanijevih samo pritvorena. Pomislio sam da su dvoje starih zaboravili da ih zatvore. To me je zabrinulo, jer su ovi kroz otvorena vrata sigurno mogli da čuju neki šum. Onda sam se primakao vratima, mislio sam da ih polako zatvorim. Na vratima je bio okačen list papira, učinio mi se kao oni papirići na kojima piše 'vraćam se odmah' ili tome slično.“

„A šta je pisalo na ovome?“

„Sad se ne sećam. Pada mi na pamet samo jedna reč: general... „

„Je li on, taj što stanuje tamo, Di Đovani, general?“

„To ne znam, moguće je.“

„Hajde dalje.“

„Krenuo sam da ih zatvorim veoma polako, ali poluotvorena vrata su bila preveliko iskušenje. Predvorje je bilo u mraku, isto tako i trpezarija i salon. Ali u spavaćoj sobi je bilo svetla. Približio sam se vratima i bacio pogled. Na bračnom krevetu, obučena od glave do pete, ležala je mrtva žena, neka starica.“

„Kako si shvatio da je bila mrtva?“

„Komesa, držala je ruke na grudima i brojanicu upletenu među prstima, a oko glave joj je bila marama vezana u čvor, da bi joj čvrsto držala usta. Oči su joj bile zatvorene. Ali najbolje tek dolazi. Pri dnu kreveta nalazila se stolica na kojoj je sedeo čovek, meni okrenut leđima. Plakao je, jadnik. Mora da joj je to bio muž.“

„Ora, baš si bio baksuzan. Šta da se radi?! Taj je bdeo nad mrtvom ženom.“

„Naravno. Ali, u jednom trenutku, uzeo je nešto što je očigledno držao u krilu i nanišanio sebi u glavu. Bio je to revolver, komesaru.“

„Oh, bože. A šta si ti uradio?“

„Srećom, i pre nego što sam se opasuljio, čovek se izgleda predomislio. Pustio je da mu ruka u kojoj je držao oružje padne, možda mu je u poslednjem trenutku ponestalo hrabrosti. Onda sam se povukao unazad da me ne čuju, vratio sam se u predsoblje i izašao iz kuće, trenuvši jako vratima da je odjeknulo kao pucanj iz topa. Tako će se bar za neko vreme okaniti od pomisli da se ubije. I telefonirao sam vama, gospodine.“

Montalbano nije odmah progovorio. Razmišljao je. Verovatno se udovac do sada već ubio. Ili je stajao još tamo, neopredeljen između života i smrti. Odlučio je. Upali motor.

„Gde ćemo?“, upita Oracio Đenko.

„U garažu Đuđua Loreta. Gde si ostavio biciklo³?“

„Ne brinite, vezano je uz jednu banderu.“

Ispred garaže, Montalbano se zaustavi.

„Jesi li ti zatvorio ulazna vrata?“

„Da, gospo'ine, kad sam otišao da vam telefoniram.“

„Čini li ti se da svetlost prodire kroz prozore?“

„Ne čini mi se.“

³ Lokalizam, jedan od mnogih kojima tekst obiluje i koji u nastavku nisu posebno obeležavani (Prim. ured.)